

Література:

1. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду гуманізації вищої освіти як засобу забезпечення її якості: аналітичні матеріали (частина II). За ред. В. Лугового, Ж. Таланової. К.: ІВО НАПН України, 2016. 111 с.
2. Концепція незалежності у вищій освіті та науці тісно пов'язана із такими принципами як університетська автономія, академічна свобода та відповідальність. URL: <https://naqa.gov.ua/2020/08/>(дата звернення 07.03.2025).
3. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38. Ст. 2004.
4. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39. Ст. 380.
5. Савчин М.В. Академічна свобода та право індивіда на розвиток (про формування світу ідей та обмін ними). *Університетські наукові записки*. 2019. № 69-70. С. 6-26.
6. Заєць С.В. Академічна свобода в університетах України: стан та шляхи зміцнення. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія педагогіка*. 2023. №1. С. 33-41.
7. Мельничук О. Ф. Академічна свобода: доктринальні та законодавчі виміри. *Альманах права*. 2020. Вип. 11. С. 63-69.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-480-4-2>

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ НАУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ

Бережна Світлана Вікторівна

*доктор філософських наук, професор,
проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна*

Війна, яка триває в Україні три роки, поділила наше життя на до 24 лютого 2022 року та після, докорінно змінила кожного з нас, внесла свої корективи в те, що було заплановано. Не стала виключенням і наукова діяльність. На початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну в Харківському національному

педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди (далі – ХНПУ імені Г. С. Сковороди) було вжито низку системних заходів, що мали за мету забезпечити функціонування й розвиток ЗВО в умовах загрози життю співробітників і здобувачів освіти, страшних викликів і нестабільності. Так, необхідною умовою діяльності керівників усіх рівнів менеджменту та науково-педагогічних і педагогічних працівників стали безпечні умови праці та навчання. Відтак у сфері управління науковою діяльністю відбувся перехід від очного до дистанційного та змішаного форматів наукової роботи, що передбачало організацію онлайн-конференцій, вебінарів, круглих столів з урахуванням можливих перебоїв зі зв'язком та електропостачанням, а пізніше було створено умови для організації та проведення наукових заходів у змішаному форматі завдяки облаштуванню укриття в будівлі університету, яке відповідає всім необхідним вимогам і забезпечено доступом до мережі інтернет. Було акцентовано увагу на розвитку цифрових компетентностей викладачів і студентів для проведення наукових досліджень у віддаленому форматі та спільної роботи над науковими проектами в умовах фізичної роз'єднаності колективів [2].

Зросла потреба в залученні міжнародних грантів задля підтримання життєдіяльності університету загалом і наукової, інноваційної діяльності зокрема. Гостро постала проблема пошуку партнерів серед зарубіжних університетів для обміну досвідом щодо освіти й науки в кризових умовах. Разом із тим необхідно було враховувати наближення/близькість лінії фронту, міграцію науковців, спрямованість на розвиток науки і підготовку наукових кадрів попри воєнний стан у країні. Отже, основними завданнями у сфері управління науковою діяльністю в ЗВО було визначено такі:

- забезпечення функціонування наукових шкіл;
- підготовка наукових кадрів;
- розвиток неформальної освіти, психологічна підтримка науковців;
- розширення міжнародного співробітництва;
- організація наукових заходів у дистанційному та змішаному форматах;
- розвиток наукових університетських видань;
- удосконалення діяльності наукової бібліотеки.

Керівництво університету запропонувало переглянути та змінити показники наукової і професійної активності науково-педагогічних працівників із урахуванням як Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, так і нових викликів і реалій життя в прифронтовому місті. Було запроваджено моніторинг якості управління науковою діяльністю в університеті [1], внесено корективи в Стратегію розвитку вишу та

цільові показники діяльності керівників структурних підрозділів, розроблено Стратегічний план функціонування ХНПУ імені Г. С. Сковороди у воєнний час та розбудови в післявоєнний період. Ці та інші управлінські дії загалом позитивно вплинули на якість наукової діяльності університету [2].

Зараз на конкурентоспроможність закладу вищої освіти суттєво впливають його рейтингові позиції. Зазначимо, що ХНПУ імені Г. С. Сковороди традиційно має високі показники в різноманітних рейтингах. В оновленому рейтингу 2024 р. університет посів 17 місце серед 167 ЗВО України, 5 місце – серед 22 Харківських ЗВО та 1 – серед 17 педагогічних ЗВО України.

Сьогодні зареєстровано й успішно функціонують 30 наукових шкіл (із них 6 шкіл зареєстровано 2024-го року). Ними керують провідні вчені, відомі далеко за межами України, які є гордістю й найвизначнішим надбанням нашого університету. Саме вони забезпечують розвиток наукових досліджень, долучаючи українську науку до світового простору.

Основною формою підготовки науково-педагогічних працівників є аспірантура й докторантура. Молоді науковці, не зважаючи на складні умови, продовжують освітній процес, наукову діяльність, захищають дисертації. 06 червня 2022 року відбувся перший під час воєнного стану захист дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії (Козін С. В.). Під час повномасштабної війни 74 випускники аспірантури стали докторами філософії. Зараз в університеті навчається 21 докторант і 422 здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, із них 59 – аспіранти, які є іноземними громадянами.

Створено всі умови для отримання й неформальної освіти, що набирає популярності, включає програми підвищення кваліфікації, професійної перепідготовки, професійної освіти, курси, тренінги, практичні семінари (воркшопи) і майстер-класи. В Університеті створено та плідно працюють 8 освітньо-наукових і культурно-мистецьких центрів. Зокрема, уже під час війни (28 вересня 2023 р.) було відкрито Корейський культурно-мистецький центр. Також попри повномасштабне російське вторгнення 05 листопада 2024 року в університеті створено Центр ментального здоров'я, метою діяльності якого є збільшення обізнаності всіх членів університетської спільноти щодо поширених проблем і розладів у сфері психічного (ментального) здоров'я молоді й дорослих, вчасне виявлення та подолання труднощів і розладів, пов'язаних із цим.

Стратегічним напрямом діяльності Університету є міжнародне співробітництво, що відбувається у вигляді міжнародних стажувань, гостьових лекцій провідних учених, участі в програмах міжнародної

академічної мобільності. Так, за умов дії правового режиму воєнного стану в Україні університет розпочав співпрацю з партнерським закладом освіти – Університетом Кардіфф Метрополітен, який є одним із 30 університетів Великої Британії, що були поєднані із закладами освіти України в межах ініціативи «Twinning», координованої Comtask Consultancy Group за підтримки Офісу Президента України. Університет підтримує тісні контакти з міжнародними партнерами, забезпечуючи співпрацю шляхом укладання двосторонніх угод. Усього на це час підписано 367 договорів, із них 84 – міжнародні.

В університеті щорічно проводимо понад 200 наукових заходів: науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, вебінарів. Протягом трьох років війни, як і завжди, до Дня науки в Україні в університеті проводимо Тижні науки, що традиційно насичені цікавими й різноманітними науковими заходами. У період із 04 до 08 листопада 2024 р. відбулася ювілейна V Осіння школа Сковородинівської академії молодих учених. У заході взяли участь понад 80 учасників: викладачі закладів вищої освіти, аспіранти, здобувачі вищої освіти й науковці.

Науково-педагогічні працівники взяли участь у реалізації 30 науково-грантових проєктів. В 11 проєктах університет виступив співорганізатором або бенефіціаром. 2024-го року ХНПУ імені Г. С. Сковороди виборов шість міжнародних грантів у межах програм Horizon Europe (HORIZON); Erasmus+, UNICEF та 1 національний грант від Національного фонду досліджень України.

Показник публікаційної активності науковців університету щорічно складає понад 3000 видань. Університет є засновником 17 наукових періодичних видань. 10 наукових фахових видань внесено до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України, 1 наукове фахове видання індексується в міжнародній наукометричній базі Scopus та внесено до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України («Health, Sport, Rehabilitation»). Три наукові фахові видання отримали в 2024 році 100 пунктів індексу в польській наукометричній базі Index Copernicus.

Війна не стала на заваді плідної діяльності наукової бібліотеки, якої спрямовано на підвищення якості підтримки освітнього, наукового, управлінських процесів, забезпечення функціонування Інституційного репозитарію університету. Фонд наукової бібліотеки складає майже 1 000 000 примірників документів, зокрема понад 2 500 примірників рідкісних і цінних видань.

Отже, управління науковою діяльністю у прифронтових педагогічних університетах поєднує кризовий менеджмент, гнучке реагування на виклики війни, адаптацію до нових тематичних

пріоритетів у науці, активну міжнародну співпрацю та спрямованість на підготовку наукових кадрів, розвиток наукових шкіл і наукових видань, удосконалення неформальної освіти й діяльності наукової бібліотеки.

Література

1. Гречаник О. Є., Плахтєєва В. І. Управління системою забезпечення якості освіти й освітньої діяльності в закладі вищої освіти. *Methods of improving the economy, tourism and management: collective monograph* / Andrushchak I., Chudovets V., Rechun O. etc. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2023. P. 299-363. Doi:10.46299/iscg.2023.mono.econ.1.

2. Бойчук Ю., Борисов В., Бережна С., Борисенко Н., Рибалко Л. Сквородинівський університет: підготовка вчителя попри війну. *Неперервна професійна освіта XXI століття: вісник кафедри ЮНЕСКО*. 2022. Вип. 5. С. 75–93. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(5\).2022.75-93](https://doi.org/10.35387/ucj.1(5).2022.75-93).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-480-4-3>

ЩОДО ПОРУШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ ПЕРЕД ЗАКОНОМ ПРИ ВСТУПІ АБІТУРІЄНТІВ НА ОКРЕМІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Боровик Андрій Володимирович
*кандидат юридичних наук, доцент,
відмінник освіти України,
академік Міжнародної кадрової академії,
віцепрезидент з наукової роботи,
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Незважаючи на те, що згідно ст. 1 Конституції України [1], Україна є правовою державою, ми часто можемо спостерігати факти порушення гарантованих основним законом прав громадян щодо рівності їх перед законом та судом.

Намагаючись отримати окремі політичні дивіденди та з інших незрозумілих причин чиновники Міністерства освіти і науки України з метою піару придумують нові «лійф-хаки» з метою вступу абітурієнтів на ті чи інші спеціальності у вищих навчальних закладах.